

САЛИХ СЕЛИМОВИЋ
НЕКА ПРЕЗИМЕНА И ЊИХОВО ПОРЕКЛО
НА ПРОСТОРУ СТАРЕ РАШКЕ

-друго, допуњено и проширено издање-

Уредник
Зоран Колунџија

САЛИХ СЕЛИМОВИЋ

НЕКА ПРЕЗИМЕНА И ЊИХОВО ПОРЕКЛО
НА ПРОСТОРУ СТАРЕ РАШКЕ

-друго, допуњено и проширено издање-



ПРОМЕТЕЈ

2022.

САДРЖАЈ

1. Мапа простора Старе Рашке.....	7
2. Претходна реч првом издању	9
3. Пртеходна реч другом допуњеном издању	11
4. Увод	13
5. Презимена појединачно	49
6. Литература.....	700
7. Извори	707
8. Архивска грађа	709
9. Казивачи	709
10. Регистар презимена	711
11. Регистар личних имена.....	724
12. Рецензија.....	779
13. Слово о аутору	781

Извор: ауторова збирка мапа

ПРЕТХОДНА РЕЧ

*„Живимо у време кад истина
Није више скривена од људи.
Данас се људи скривају
од истине”.*
ВОЛТЕР

Ова књига је настала као резултат вишегодишњих истраживања на терену (разговори, казивања, анкетирање), затим радом у архивима, музејима и консултацијама релевантне литературе и периодике. У недостатку других поузданијих извора понекад су узимани и неки подаци са интернета за које се не може рећи да су увек поуздани. Стара Рашка, као један од најезотичнијих делова наше земље, остала је још увек недовољно истражена ризница. Ни аутор ових редова није могао сва бројна стара, старија и новија презимена да покупи и обради у оној мери у којој је то желео. Зато је у самом наслову ове књиге речено да се ради о неким презименима. За сада је ово што је урађено било могуће. Остајем у обавези да наставим са даљим истраживањима већ унетих презимена с тим што ће бити додата и још нека нова презимена. Зато постоји више разлога. И овом приликом желим да се извинем породицама и појединцима о којима нисам могао да сакупим довољно података. За нека презимена вероватно има ненамерних полуистина или одређених нереалности које је аутор налазио у већ објављеној литератури и неким другим изворима па је избегавао да их уноси. Казивања најстаријих људи, без обзира на сву могућу субјективност, су ипак била веома драгоцене и најчешће су аутору била путоказ у којем правцу треба вршити даља истраживања. И овом приликом им упућујем дубоку захвалност. Морам да кажем и то да сам налазио и на неразумевање па чак и на отворено одбијање сарадње код појединаца, посебно из муслиманске популације, али ме то није спречавало и демотивисало да не наставим са даљим радом. Напротив, то ми је давало још јачу жељу и снагу да наставим са истраживањима.

Становништво је на традиционално миграционом и имиграционом простору одлазило и долазило и, што је рекао један од анкетираних „стално је врвило”. Ратови, буне, устанци, разне епидемије, аграрна пренасељеност, крвна освета па и сваковрсни притисци били су узроци страдања и миграција. Мењале су се вере, славе, нације и државе, а све како би народ опстао у актуелним условима. Свакако да су у тим историјским и социолошким процесима своју улогу имале и одлике природне средине, односно природно-географске карактеристике овог древног српског етничког, културног и верско-конфесионалног простора.

Аутор

ПРЕТХОДНА РЕЧ ДРУГОМ ДОПУЊЕНОМ ИЗДАЊУ

*Нећу да будем оно што нисам,
хоћу да будем оно што јесам.*

Аутор

У претходној речи првог издања ове књиге сам наговестио наставак истраживачког рада и допунама података до којих сам нешто касније и дошао. И један број носилаца обрађених презимена у првој књизи је изразио жељу да се новим подацима допуни текст. То сам, колико је то у овом тренутку било могуће, са задовољством и учинио. Такође, и на неким промоцијама су бројни посетиоци предлагали да се рад на представљеним презименима обавезно настави. И то сам прихватио као дужну обавезу према поштоваоцима овог мог рада.

Било је и негативних реаговања оних који нису желели да се јавно пише о њиховом пореклу, узроцима кретања њихових предака, промене слава код православних и процесу исламизирања. Исламизација је била један дуг процес и није на нама да судимо онима који су прихватили ислам, али смо дужни да знамо своје корене и претке ма кави они били. Има и оних припадника муслиманске популације који не могу да схвате да муслиман може да буде Србин или српског порекла, а када се ради о Немцу, Албанцу, Французу онда то може.

Ипак, доживљавао сам и задовољство, јер је било и оних који су се радовали што су сазнали много тога што нису знали о својим прецима. Таквих случајева је било и у православној популацији. Код многих муслиманских породица мало се знало о њиховој даљој прошлости, коренима и кретањима кроз време и простор. Ипак је било је и оних муслимана који су, на моје задовољство, потврдили оно што је о њиховом пореклу и презимену написано.

И једна и друга реаговања су ме само још додатно мотивисала да наставим са истраживањима и да допуним и проширим претходно издање ове књиге.

Осим што сам проширио уводни део са текстом додао сам и бројне фотографије. У првом издању нисам био унео слике градова који се са својим административним подручјима налазе на простору некадашње Старе Рашке. И то је била једна од оправданих и добронамерних примедби првом издању. Осим слика градова у овом другом издању унео сам и слике значајних месних центара.

Захваљујем се свима онима који су ми помогли својим информацијама, сугестијама, затим бројним казивачима као и материјалној подршци која ми је била неопходна за штампање ове књиге као и трошкова нужних путовања и одлазака у многе архиве, библиотеке и музеје.

Аутор

*О њрошлом, за садашње
и бугуће
Аутор*

УВОД

Простор Старе Рашке је после Првог балканског рата 1912/1913. године подељен између Србије и Црне Горе. Тај простор се често нетачно идентификује као некадашњи Новопазарски санџак, а у новије време само Санџак или Рашка област. Према тој идентификацији у делу који припада Србији су општине Нови Пазар, Сјеница, Тутин, Нова Варош, Пријепоље и Прибој док у делу који припада Црној Гори су општине Пљевља, Бијело Поље, Беране, Петњица, Рожаје, Андријевица, Плав и Гусиње. Средњовековна Немањичка Рашка се простирала од Ибра на истоку до Дрине на западу и од Ђетиње и Западне Мораве на северу до Таре и Пиве на југу. Према томе, простору Старе Рашке треба додати и садашње општине у Србији: Ивањица, Рашка, Ариље, Чајетина и Ужице, а у Црној Гори Колашин, Мојковац, Жабљак, Плужине, Шавник и Андријевицу.

Стара Рашка је простор са специфичним геоморфолошким, педолошким, хидролошким и климатолошким карактеристикама. То су били одлучујући природни фактори који су одредили да се становништво од најстаријих времена па све до данас у највећем делу претежно бави сточарством као главним егзистенцијалним занимањем. Посебну специфичност имају Сјеничко-пештерска висораван, Корита, Пљеваљска котлина са својим хидролошким, педолошким и климатолошким карактеристикама.



Нови Пазар

Извор: wikipedia

Преко овог простора су још у античком периоду пролазили важни трговачки и војни путеви који су повезивали Јадранско море (Дубровник, Котор) са унуташњошћу Балканског полуострва као и западни део Балкана са његовим истоком и Константинопољем, каснијим Истамбулом. Ти путеви су били активни и за време турско-османске владавине па је овај део наше земље увек имао важан саобраћајни и трговачки значај. У другој половини 19. века тадашњи Новопазарски санџак, који је покривао велики део Старе Рашке, добија и геостратешки и политички значај јер је постао „копча” између Кнежевина Србије и Црне Горе, Босанског и Косовског вилајета. На Берлинском конгресу 1878. године је постао предмет погађања тзв. „европског концерта”, а посебно између Турске, Аустроугарске и Русије. На крају је остао као тампон зона између Србије и Црне Горе како би била онемогућена заједничка граница и евентуално уједињење ове две наше државе. Остао је и као коридор за даљу пенетрацију Аустроугарске на Балкан, што је и био њен главни стратешки циљ.



Лукаре (Нови Пазар)

Извор: wikipedia

Због укрштања супротних интереса великих сила и суседних земаља простор је осим саобраћајно-трговачког добио и важан војно-политички значај. Због честих ратова, буна, устанака и политичко-дипломатских манипулација са овим простором становништво је без обзира на верску припадност било у сталној неизвесности, имовинској, па и животној несигурности. Бескрупулозним пропагандним средствима у народ је уношен немир како би се остварила што изразитија супротстављеност између тадашњих Турака, тј. наших муслимана и хришћана, односно православних Срба. У томе је најактивнија била Аустроугарска која је настојала да муслиманско становништво што више одвоји од Срба хришћана и да га веже за своје освајачке планове.



Дежева (Нови Пазар)

Извор: wikipedia

Ипак, муслимани су се више држали Турске и верски и политички и емотивно која је остала на овом подручју до 1912. године. Под утицајем сталне и снажне пропаганде муслимани ће се везивати и за Аустроугарску у Првом светском рату и за Немачку у Другом светском рату чије су последице и данас присутне.



Сјеница

Извор: wikipedia

Српско православно становништво је за време турске владавине и у овом крају узимало учешћа у устанцима домаћих хришћана и у ратовима хришћанских држава

Аустрије, Венеције и Русије против Османске Империје. То становништво је егзистирало у сталној несигурности и жељи да живи у слободи. Ратови и устанци против окупатора, измицање од освајача, сурови услови живота, епидемије, вишечлане породице, аграрна пренасељеност и примитиван начин привређивања су такође утицали на непостојање услова за дугорочну устаљеност и везаност за једно место боравка. Све је то утицало и на демографска и миграциона кретања, заправо на стална померања и праве сеобе српског становништва у Старој Србији, садашњим црногорским Брдима и Старој Херцеговини па тако и на Сјеничко-пештерској висоравни, Штавици, Моравици, Старом или Ибарском Колашину, Бихору, Лимској долини, Златиборској површи.



Дуја Пољана (Сјеница)

Извор: wikipedia

Ти миграциони токови су се претворили у прави егзодус у току Бечког рата (1683-1699) и непосредно после њега када је највећи део Старе Србије па тако и Старог Влаха, Сјеничко-пештерске висоравни и Полимља скоро опустео. Много је и хришћана и муслимана страдало у току ратних операција и разарања села и градова. Највећи део хришћана са ових простора се укуључио у познату велику сеобу Срба под вођством патријарха Арсенија III Чарнојевића 1689/1690. године. Пештерске и бихорске Србе су тада повели јереј Јеремија, тзв. кнез Данило и Суволоцац Јован Суша. Касније је Јован Суша био у Будиму чувени трговац¹. То становништво је по највећој зими прешло Саву и Дунав и населило се у тадашњу Јужну Угарску и даље све до Сент Андреје. У данашњој Војводини постоји велико село и манастир Ковиљ, као и насеље Моравица које су основали досељеници из Старог Влаха у чијем оквиру је био и овај простор. Тада још увек

¹ В. Поповић, *Пешићерско-шињавички вихори*, Београд 2003, 44.

малобројни муслимани су се повлачили према југоистоку Балкана. У Бугарској и данас постоје насеља Нови Пазар, Дуга Пољана и Кладница која су основале муслиманске избеглице из ових предела.² Турске власти су прогласиле амнестију, али су се Срби хришћани због неповерења ретко враћали док су се муслимани вратили у већем броју.

Међутим, и турске власти су пресељавеле велики број Срба и влаха сточара у ратовима опустеле пределе и на границама према Угарској и касније Аустрији. Примера ради наводимо да је велики број тог становништва пресељен из Старе Херцеговине и Старог Влаха, па тако и Сјеничко-пештерске висоравни, дела Полимља у Усорску бановину (северна Босна) око градова Маглаја, Добоја, Жепча, Тешња, планине Озрен, као и у Требаву, још у периоду 1465-1476. године и нешто касније, тј. у 16. веку. Ту су били добрим делом захваћени исламизацијом током 16. и 17. века. Ради јачања границе у Лици и Оточцу према Аустрији Турци су и из тих крајева велики број породица преселили на то подручје 1658. године. У току Бечког рата (1683-1699) и непосредно после њега део православних Срба је остао, други део се покатоличио, а трећи део као муслимани и православци је напустио те крајеве и досељавао се у Босну и делимично и на ове просторе одакле је великим делом и био пореклом.



Шјаваљ (Сјеница)

Извор: wikipedia

После 1690. године простор Полимља, Златибора, Бихора, Корита и крајеви око планина Јавора, Голије, Златара и Јадовника па до река Лима и Ибра, као и део ширег простора, скоро су остали без старог српског становништва. Посебно је био опустео простор

² С. Селимовић, *Сјеница* 2. Графичар, Ужице 2015, 72.

Сјеничко-пештерске висоравни и суседних крајева Моравице (ивањички и ариљски крај), Бихор, и Корита. Скадарски везир Худаверди Махмутбеговић (иначе потомак зетских владара Црнојевића) је 1700-1702. године *покрено* уз асистенцију војске католичке Клименте из Епаје више Скадра и упутио их на скоро пуну Пештер.³ И поред успутног осипања у Плаву, Ругови, Рожајама и Бихору стигла је на Пештер 251 породица са 1957 чланова.⁴ Јован Томић наводи податак о 270 климентских породица.⁵ Заједно са Климентима или одмах после њих насељавала су се и друга малисорска католичка племена као што су Хоти, Шкријељи, Шаље, Груде, Геге (хотске), Гаши као и Кучи којих је било и православних и католика и муслимана. Клименте су покушали у два наврата 1707. и 1711. године да напусте сурови и безводни Пештер, али су у томе имали мало успеха. Само су мање групе успеле да се пробију кроз турске блокаде.⁶



Тушин

Извор: wikipedia

³ Ј. Радоњић, *Римска курија и јужнословенске земље*, САН, Београд 1950, 514; Е. Мушовић, *Сјеничко-пештерска висораван-сјановништво*, Гласник Етнографског музеја 52-53, Београд 1989, стр. 19.

⁴ С. Селимовић, *Сјеница-друго доуњено издање*, АРИОМ, Београд 2013, 127.

⁵ Ј. Томић, *О Арнаућима у Сјарој Србији и Санџаку*, Београд 1913, стр. 22, 23.

⁶ Мушовић, исто, стр. 20.



Рибариће (Туйин)

Извор: wikipedia

То насељавање али и убрзано ширење Малисора, албанских Брђана на простору Полимља, Бихора, Сјеничко-пештерске висора, Штавице, Новог Пазара, Ибарског Колашина трајаће и цео 18. и 19. век. После аустро-турског рата 1737-1739. године Клименте, који су још у већини били католици, учествовали су и у том рату против Турака па су они који су се компромитовали морали у великом броју да напусте Пештер и одселе се у Срем где су населили села Хртковце, Јарак и Никинце. Они који су остали постепено су исламизирани. У тим новим стаништима су живели у врло тешким условима. Једна већа група се вратила у Србију и населила под Авалом где су прихватили православље и србизирали се, а уствари се вратили свом етносу и старој вери, јер су Клименте пре Епаје живели у Горњој Морачи и били су православци. Они који су остали у Срему су се касније изјаснили као Хрвати.⁷



Лескова (Туйин)

Извор: wikipedia

⁷ Мушовић, 20.

Осим делимичног враћања Климената после објаве султанове и Ибрахим-пашине амнестије било је враћања из Јужне Угарске у Стари Влах, па и у Сјеничку котлину, неких ретких српских православних родова.⁸



Приједоље

Извор: wikipedia

Клименте као најбројнији, а и остали Малисори, су дошли на Пештер без својих католичких свештеника. Турске власти су поучене искуством из протеклих ратова, када су католички Малисори били на страни Аустрије и Венеције, а посебно Клименте, кренуле су у процес исламизирања Малисора како би их пацифизирали и Турску прихватили као своју државу. Зато је одмах почела исламизација Климената и других малисорских племена. Да би се тај процес убрзао изграђене су многе џамије у Горњем и Средњем Полимљу, Бихору, Пештеру. Прва џамија за коју се зна на Сјеничко-пештерској висоравни изграђена је у селу Углу 1711. године.⁹ Та џамија је саграђена на темељима порушене цркве. Да би тај процес спречила Римска курија је послала своје свештенике на Пештер који су ту као мисионари боравили 1719-1721. године. Међетим, они нису успели да спрече процес исламизирања, али су извршили попис католика, највише Климената. Процес исламизације је трајао цео 18. век, па чак и до половине 19. века.¹⁰

У другој половини 18. и првој половини 19. века подигнуте су џамије у селима Градац (1764), Мелајама (1806), Тутину (1825. године), Кладници (око 1830). Током 17. и у 18. веку џамије су изграђене у Плаву, Гусињу, Рожајама, Акову, Пљевљима (и раније), Колашину. У сјеничкој тврђави постојала је џамија још око половине 17. века која је

⁸ Прота Ј. Караматијевић, *Кроз Сџари Влах, Шабац 2007*, 224, 225.

⁹ Према неким другим подацима та џамија је подигнута још 1704. године.

¹⁰ С. Селимовић, *Прилози прошлости Старе Рашке 2*, Графичар, Ужице 2014, 108.